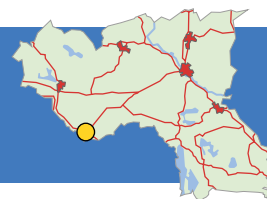

Grönskåra–Högsby-Århult

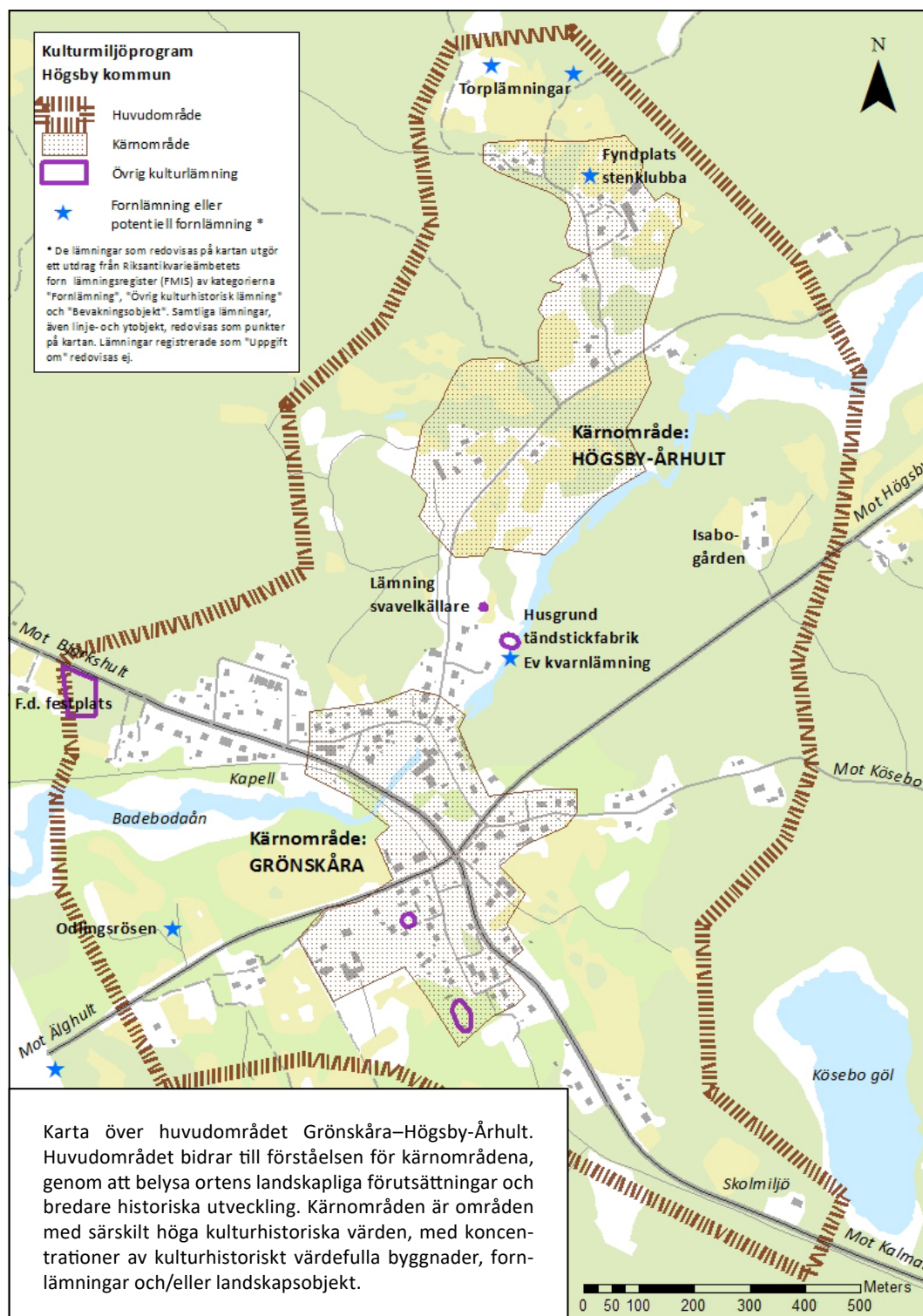

Intill Postbacken ligger en av ortens mer karaktärsskapande industrimiljöer med fabriksbyggnader från 1920- respektive 1940-talet. På platsen har det allt sedan sent 1600-tal funnits vattenkraftsdrivna verksamheter som kvarn, vadmalsstamp och färgeri, spinneri, splintfabrik och bobinfabrik.

Grönskåra–Högsby-Århult

Områdesbeskrivning

Karta över huvudområdet Grönskåra–Högsby-Århult. Huvudområdet bidrar till förståelsen för kärnområdena, genom att belysa ortens landskapliga förutsättningar och bredare historiska utveckling. Kärnområdena är områden med särskilt höga kulturhistoriska värden, med koncentrationer av kulturhistoriskt värdefulla byggnader, fornlämningar och/eller landskapsobjekt.

Grönskåra samhälle har växt fram från en bondby på en plats intill Badebodaån där vägar möts. Badebodaån har historiskt nyttjats som kraftkälla för en rad olika industriella verksamheter, vilka tillsammans med järnvägen kan sägas utgöra en betydande faktor till att samhället Grönskåra utvecklats på platsen. Dagens samhälle är tydligt präglat av historien. Här återfinns såväl ännu en agrar karaktär, industrilämningar och äldre fabriksbyggnader samt spår efter järnvägsepoken. Den intilliggande bondbyn Högsby-Århult utgör en något spridd bymiljö med till större delen välbevarade byggnader och enstaka ålderdomliga ekonomibygnader. Byn omges av ett variationsrikt odlingslandskap med delvis rikligt med odlingsrösen, terrasser och stenmurar.

Huvudområdet omfattar samhället Grönskåra¹ och den intilliggande byn Högsby-Århult i kommunens sydvästra del. Grönskåra har utvecklats från en bondby som omnämns för första gången 1451 som ”Granneskolä” och har under åren haft många olika stavingar. Byn Århult omnämns första gången år 1533 som ”Åalhult”. Området omges av omfattande skogsmarker.

I en dalgång som löper genom området i väst-östlig riktning rinner Badebodaån, som bitvis utgör länsgräns mot Kronobergs län. Ån har varit viktig för de båda orternas utveckling och framväxt, dels som kraftkälla och dels för dess viktiga slättermarker. Utmed åns fall uppstod under 1800-talet flera industriella verksamheter, som kvarn, garveri, pottaskekokeri, spinneri och väveri, limkokeri, lackfabrik, pappersbruk med kuvertfabrik, vadmalsstamp, splint- och tändsticksfabriker, vilka bidrog till att utveckla orten till ett mindre industricentrum.

Genom området går den s.k. Eksjövägen mellan Kalmar–Eksjö, idag väg 125, som anlades i början av 1700-talet. Tidigare hade transporter fått göras på en ridväg genom området. Mitt i Grönskåra, vid Badebodaåns södra sida, korsas ”Eksjövägen” av vägen från Högsby vidare mot Ålhult, en vägsträcka som förbättrades under 1770-talet. Vägarnas sträckningar genom samhället har under 1900-talet delvis rätats ut och vägen mot Högsby har idag en annan sträckning, men korsningen där de två vägarna möts återfinns ännu på ungefär samma plats mitt i samhället. Vid vägkorsningen uppstod vid 1700-talets mitt, möjligen tidigare, gästgiveriverksamhet och när näringsfrihet infördes vid 1800-talets mitt blev området vid vägskälet ett centrum för olika hantverkare, som smeder, snickare, målare, skräddare och skomakare. En samhällsbildning växte så småningom fram med poststation, läkarmottagning och handelsbodan.

Av stor betydelse för Grönskåras framväxt och utveckling hade även de järnvägssträckningar som anlades på 1910-talet, där Grönskåra fick funktionen som järnvägsknut. Bandelen Kråksmåla–Grönskåra invigdes 1913 och från Grönskåra vidare till Fagerhult 1916. Järnvägen kom att få stor betydelse för industrierna på orten, men blev dock relativt kortvarig och lades ned omkring 1960.²

Inom huvudområdet, men utanför kärnområdena återfinns flera byggnader och platser som har haft viktig betydelse för miljön eller som på annat sätt bedömts vara kulturhistoriskt värdefulla. Intill Badebodaån, i samhällets utkant finns lämningar efter Grönskåra tändsticksfabrik som var verksamt mellan 1874–1897 i form av en sten-

1 Grönskåra tillhörde fram till 1953 Kråksmåla socken i Nybro kommun, men överfördes då till Fagerhults socken tillsammans med byarna Isabo, Kösebo och Strömsrum.

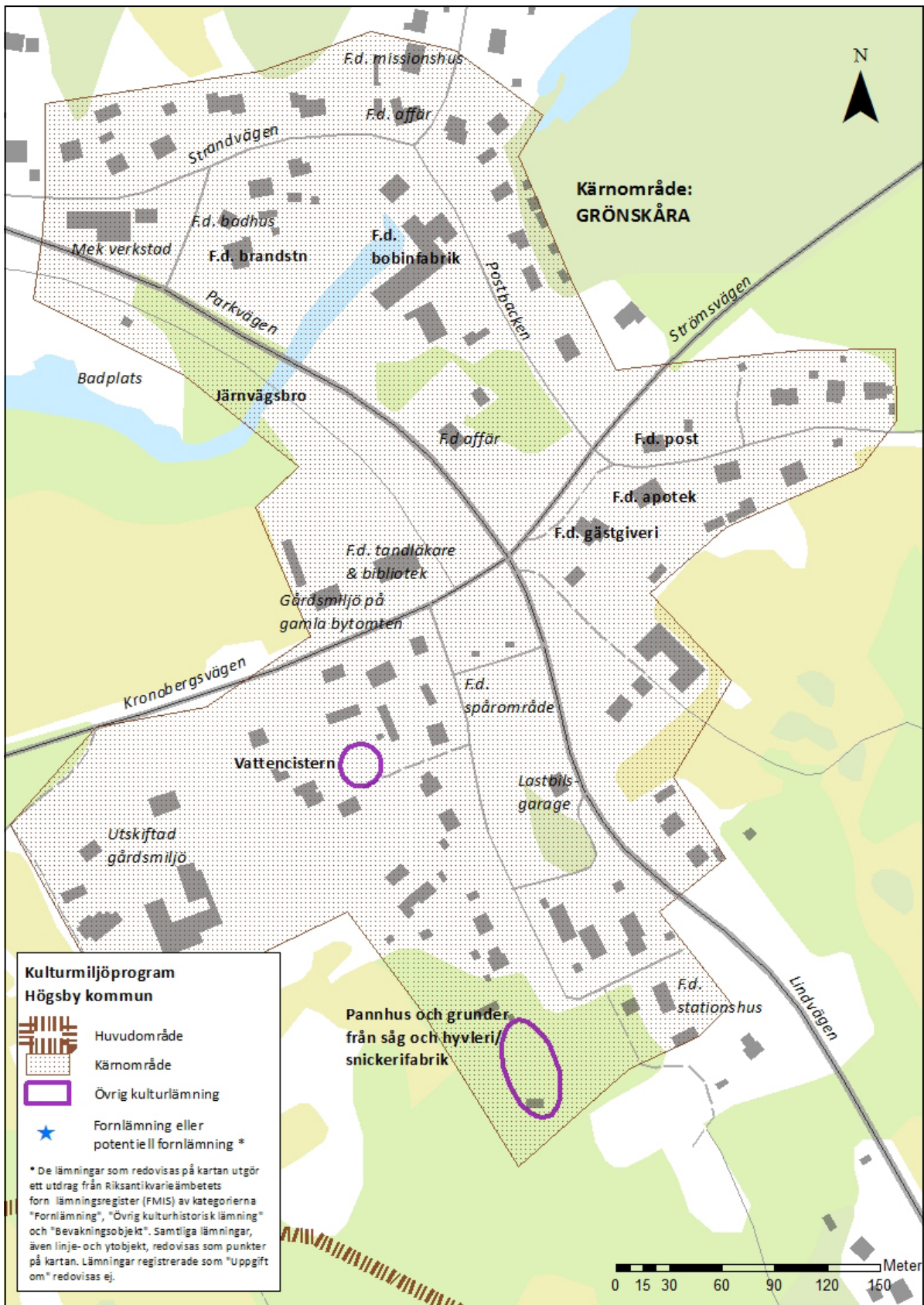
2 Persontrafiken på sträckan Fagerhult–Sandbäckshult lades ned 1959 och den resterande sträckan till Mönsterås några år senare. 1963 beslutades att även lägga ner godstrafiken och snart därefter revs spåret upp.

grund och rester av en svavelkällare.³ Intill vägen mot Högsby-Århult ligger IOGT-NTO-logen 1593 Blända (1912), idag privatägt. Huset har en huvudsakligen välbevarad karaktär. Grönskåra skola (ca 1910-tal) ligger alldeles utanför samhället, intill vägen mot Kalmar. Skolbyggnaden är idag privatbostad, men har kvar sin ursprungliga karaktär. I samhällets norra del, intill vägen mot Fagerhult återfinns inhägnaden och några grundplintar efter den festplats som anlades på platsen under 1930-talet och som var i bruk fram till 1960-talet. Norr om vägen mot Högsby ligger Isabogården, som sedan 1970-talet fungerar som hembygdsgård. Inom den samlade gårdsmiljön återfinns en mangårdsbyggnad, ladugård och källare (1800-tal) samt en sentida samlingsbyggnad och ett sågverk.

Inom området finns det endast ett fåtal registrerade lämningar i fornlämningsregistret. På åkermarken norr om Århult finns fyndplats för en stenklubba som inte går att datera närmare (RAÄ Fagerhult 253:1), möjligen har den förhistoriska anor. Alldeles norr om åkermarken finns lämningar efter torpbebyggelse (RAÄ Fagerhult 235:1, 236:1). I skogsmarkerna norr om Århult, men utanför huvudområdet, finns lämningar i form av flera slag-gvarp (RAÄ Fagerhult 15:1, 16:1, 17:1, 19:1) och en tjärdal (RAÄ Fagerhult 293:1), vilka visar på hur skogen nyttjats historiskt. Intill Badebodaån södra sida finns lämningar i form av stenfundament, vattenränna och stenkistor, vilka man tolkat som en kvarnlämning (RAÄ Fagerhult 263:1). I samhällets västra del återfinns ett område med flera odlingsrösen (RAÄ Fagerhult 264:1).

---

3 Grönskåra tändsticksfabrik uppfördes 1874 av en man vid namn Sandholm. Fabriken uppfördes några hundra meter nedströms från den andra splintfabriken som redan fanns på orten. Tillsammans med svågern A. Arvidsson byggdes en ny fabrikslokal och 1889 satte tillverkningen av fosfortändstickor igång. Fabriken övertogs 1894 av Arvidsson och A. Liljegren, men nedlades redan 1897. Men under första världskriget inköptes fabriken av Förenade Svenska Tändsticksfabriker. Den moderniserades och fick under några år tillverka splint för leverans till England.

Karta över kärnområdet Grönskåra.

Kärnområde Grönskåra**Klass 2**

Vattnet som resurs: Bevarade, äldre fabriksbyggnader och lämningar efter flera industriella anläggningar utmed Badebodaån.

Skogen som resurs: Plats för flera träförädlingsindustrier, som tändsticksfabriker, pappersfabrik, såg och hyvleri samt snickerifabrik. Flera grunder finns kvar.

Vid vägen: F.d. gästgiveri. Vägkorsning.

Järnvägens miljöer: Vattentorn till ånglok. F.d. Grönskåra stationshus med tillhörande källare. Järnvägsbro.

Handelsplatser: Centrumbildning med äldre affärshus.

Kärnområdet formar sig kring ortens centrala delar utmed de äldre vägsträckningarna och Badebodaån, där även en koncentration av den äldre bebyggelsen återfinns. Platsen där samhället växt fram hade ännu vid 1800-talets andra hälft en påtagligt lantlig karaktär, där byns gårdar låg samlade i anslutning till vägkorsningen söder om ån.⁴ Fallen i Badebodaån och närheten till bra vägar gjorde byn till en utmärkt plats för hantverkare och småindustri. Samhällets senare bebyggelse har framförallt växt fram på tidigare åkermark. Under 1800-talets andra hälft blev såväl industrialiseringen, som handeln alltmer påtaglig på orten med fabriksbyggnader intill åns fall och hantverkare samt handelsbodar utmed vägarna. När järnvägen etablerades i början av 1900-talet expanderade samhället ytterligare och nya industrier, handelsrörelser och bostäder uppfördes. Inom kärnområdet återfinns byggnader, anläggningar och miljöer som vittnar om dessa epoker.

Ortens äldsta agrara historia avspeglas bland annat genom den kvarvarande gårdsmiljö med bevarad mangårdsbyggnad och några uthus⁵ som ligger kvar på byn Grönskåras gamla bytomt vid Kronobergsvägen. Alldeles öster låg ytterligare en gårdsmiljö, men denna förstördes i en brand på 1950-talet. Numera finns ett större, tidstypiskt utfört hus med tegelfasad (1960-tal) på platsen som ursprungligen inrymde tandläkarmottagning, bibliotek och bostadslägenheter. Några utflyttade gårdar återfinns i samhällets västra del, vilka bidrar till att ge denna del av samhället en påtagligt agrar karaktär.

Från ortens tidiga industriella anläggningar återfinns några husgrunder, stenlämningar i vattendraget och några äldre fabriksbyggnader. Där Postbacken passerar över ån ligger en äldre fabriksbyggnad (1946) med ett tillhörande pannhus med karaktärsskapande hög tegelskorsten (1920-tal), där det idag bedrivs bilförsäljning. Byggnad

4 Grönskåra by genomgick storskifte 1787. Laga skifte av byns marker genomfördes i flera omgångar under 1800-talets mitt och senare hälft.

5 Ladugården brann 1951.

den uppfördes som bobinfabrik på 1920-talet på den plats där det under 1800-tal och tidigt 1900-tal låg en splintfabrik, vadmalsstamp och spinneri.⁶ Grönskåra mekaniska verkstad (1926) är en annan äldre fabriksbyggnad i samhället, som återfinns utmed Parkvägen. I byggnaden bedrivs ännu viss verksamhet i form av reparationsverkstad. I ett skogsområde i samhällets södra del återfinns pannhuset med tillhörande tegelskorsten och ångpanna samt husgrunden till Grönskåra såg och hyvleri som låg på platsen mellan 1920–1956. I området återfinns även husgrunden efter Grönskåra snickerifabrik som tillverkade skolbänkar och fönster, men som lades ned på 1950-talet.

Från orten gästgiveriepok⁷ finns ännu en byggnad⁸ (ca sent 1800-tal) kvar i korsningen Strömsvägen–Doktor Flisers väg, där det vid sekelskiftet 1900 bedrevs gästgiveriverksamhet, idag vandrarhem. En gästgivaregård låg tidigare norr om Strömsvägen. Gästgiveriverksamheten upphörde på 1920-talet.

Trots att järnvägsspåren, liksom lastkajen, vändskivan och det gamla järnvägshotellet sedan länge är bortrivna, går det ännu att hitta spår efter den för samhällets utveckling så betydelsefulla

järnvägen. Inom det gamla järnvägsområdet återfinns stationshuset med tillhörande stenkällare (1913), ett lastbilsgarage (1920-tal) och längst upp på nuvarande Tornstigen finns det fyra meter höga vattentornet kvar, där ångloken fyllde på sitt vatten.⁹ Platsen där spårområdet låg återfinns idag som en delvis öppen plan mitt i samhället. Järnvägsbron även Badebodaån finns kvar liksom stora delar av banvallen.

Inom kärnområdet återfinns flera andra byggnader som inrymt olika industriella verksamheter, handel- eller hantverkslokaler samt samlingslokaler. Några av byggnaderna har en bevarad ursprungskaraktär där man ännu kan utläsa dess ursprungliga funktioner, såsom den f.d. brandstationen (ca 1940-tal), f.d. varmbadhuset (1935), f.d. mejeri (1930), det f.d. missionshuset (1922) och den f.d. affären (1913) vid Strandvägen.

Ortens bostadsbebyggelse är spridd utmed vägarna i området. År 1928 upprättade en avstyckningssplan i det framväxande samhället. En stor del av bostadsbebyggelsen i samhället är från denna tid och återfinns i anslutning till det f.d. järnvägsområdet, men framförallt i området norra om Badebodaån.

---

6 Vid fallet fanns under sent 1600-tal en kvarn på platsen. År 1832 anlades en vadmalsstamp och ett färgeri. Anläggningen köptes 1844 av 22-åriga färgerigesällen Erik Magnus Eriksson och 1872 igångsätte han tillverkningen av tändstickssplint för export. Splinttillverkningen blev en lukrativ affär då skogarna var fulla med aspvirke och med tillgång av billig arbetskraft. E.M. Erikssons färgeri och splintfabrik övertogs 1894 av sonen Albert Eriksson, som utvecklade rörelsen med spinneri och vadmalsväveri. Sedan fabriken eldhärjats, drevs endast splinttillverkningen på export till Tyskland och Sydamerika. Den färdiga splinten förpackades i stora lådor på 150 kg och transporterades med hästskjuts till Kalmar och sedan järnvägen anlagts, till stationerna Lillsjödalen och Högsby. Grönskåra Splintfabrik såldes till Svenska Tändsticksaktiebolaget år 1917 för 125 000 kronor. Verksamheten avvecklades 1920.

7 Det har funnits gästgiveri med skjutsstation i Grönskåra från mitten av 1700-talet, möjligen tidigare.

8 Karl Gerhards morfar föddes i huset.

9 Vattnet pumpades upp från Badebodaån till vattentornet av en vinddriven pump.

Kärnområde Högsby-Århult**Klass 2-3**

Skogen som resurs: Flera kolbottnar och en tjärdal (utanför huvudområdet).

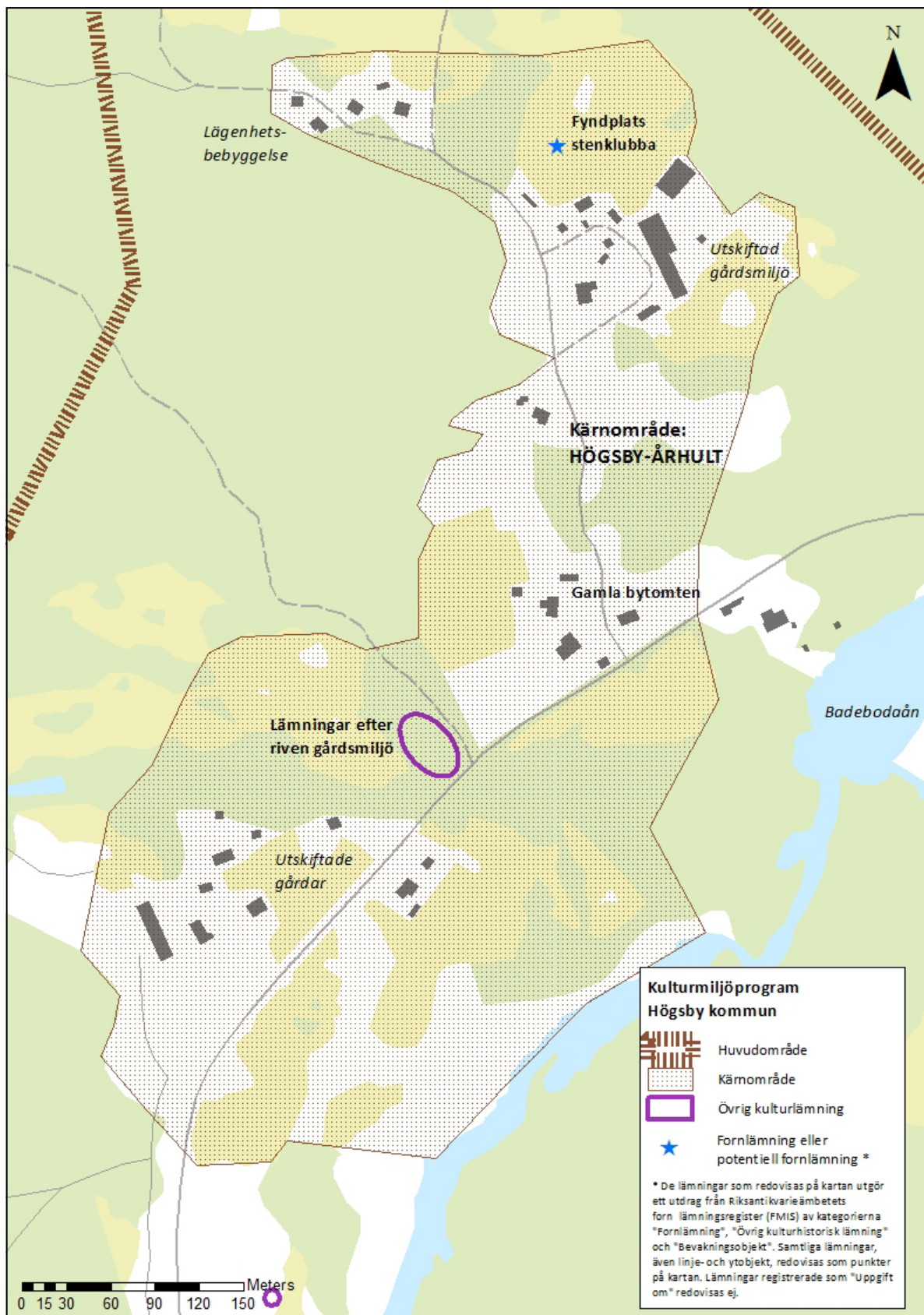
Skogsbondens landskap: Bymiljö med delvis bevarad gårdsbebyggelse. Lägenhetsbebyggelse och torplämningar. Varierad landskapsbild i sluttning mot Badebodaån. Formrikt jordbrukslandskap med ålderdomliga element i form av stenmurar, trögärdesgårdar, odlingsrösen.

Kärnområdet formar sig kring byn Högsby-Århults gårdsbebyggelse och de närmaste inägor-na ner mot Badebodaån. Byn ligger i ett småkuperat landskap invid Badebodaåns norra sida, strax öster om samhället Grönskåra. Odling-slandskapet som omger byn består av relativt små åkrar och flera ängsmarker och är förhållandevis formrikt. I området finns flera agrara lämningar i form av vällagda stenmurar, trögärdesgårdar, odlingsrösen och terrasseringar. Flera jordfasta stenblock och berg i dagen förstärker den varierade landskapsbilden ytterligare.

Bebyggelsen är till följd av 1800-talets skiften¹⁰ något utspridd utmed vägarna i byn, men två gårdar ligger ännu kvar med sina mangårdsbyggnader på den gamla bytomten. De tillhörande ladugårdarna är dock rivna. Bebyggelsen i byn är övervägande välbevarad, där boningshusen består av såväl enkel- som parstugor i en till två våningar, samt salsbyggnader. Bland ekonomibyggnaderna utmärker sig enstaka knuttimrade uthus. I byns norra del ligger några mindre bostadshus, s.k. lägenhetsbebyggelse, från tiden kring sekelskiftet 1900.

10 Storskifte genomfördes 1793 respektive 1806 och bestod vid det senare skiftet av fyra gårdar, vilka alla låg samlade på bytomten. Laga skifte genomfördes 1853 och redan inför skiftet tycks två av byns gårdar utflyttats från bytomten till en plats i byns västra del. I samband med skiftet fick ytterligare några gårdar utflyttas.

Karta över kärnområdet Högsby-Århult.

Betydelsefulla karaktärsdrag, områden och objekt

- De kärnområden som markerats på ovanstående karta.
- Grönskåras sammansatta karaktär med tydlig prägel av ortens historiska skeenden, som:
  - *bondby* med agrara element i form av gårdsmiljöer och öppet jordbrukslandskap,
  - *industriort* med flera bevarade industri- miljöer med äldre fabriksbyggnader och lämningar efter äldre industriella verksamheter i form av övergivna byggnader och husgrunder, vilka visar på ortens historia som industriort och bidrar till ortens karaktär,
  - *stationssamhälle* med lämningar från järnvägsepoken i form av banvall, järnvägsbro, vattencistern samt äldre affärs- och bostadshus, vilka framhäver ortens funktion som järnvägsknut under 1900-talets första hälft.
- Byggnader med offentlig/halvoffentlig funktion i Grönskåra samhälle, vilka bidrar till stadsmässighet och utgör märkesbyggnader för orten.
- Byggnader som tydligt bevarar en äldre karaktär eller stil. Äldre och tidstypiska fasadskikt, takmaterial, snickerier och byggnadsdetaljer håller vanligen hög kvalitet. De har ett kulturhistoriskt värde och stor betydelse för upplevelse av miljön.
- Bymiljön Högsby-Århult med flera sammanhållna gårdsmiljöer med förhållandevis välbevarade mangårds- och ekonomibygnader från sent 1800-tal. Karaktäristisk lägenhetsbebyggelse. Det öppna, variationsrika jordbrukslandskapet som omger byn med riklig förekomst av stenvmurar, terrasseringar och vällagda röjningsrösen samt trädgårdesgårdar.
- Äldre vägsträckningar i området; vägen mot Kösebo (Doktor Fliers väg), Postbacken och byvägen genom Högsby-Århult.

Befintligt skydd

- Fornlämningar skyddas av Kulturmiljölagen (KML 2 kap). De får inte rubbas, tas bort, täckas över eller på annat sätt ändras eller skadas utan tillstånd från länsstyrelsen. Det gäller även det s.k. fornlämningsområde som omger varje fornlämning. Länsstyrelsen beslutar om vad som är fornlämning och fornlämningsområde.
- Alla byggnader omfattas av varsamhetskravet i Plan- och Bygglagen (PBL 8 kap 17 §). Detta innebär att ändring av en byggnad alltid ska utföras varsamt, så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar tillvara dess kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. Även underhållet av en byggnad ska anpassas till dessa värden och till omgivningens karaktär (PBL 8 kap 14 §).
- Särskilt värdefulla byggnader och områden får inte förvanskas (PBL 8 kap 13 §). Underhåll av kulturhistoriskt särskilt värdefulla byggnader ska utföras så att de särskilda värdena bevaras (PBL 8 kap 14 §).
- Värdefulla småmiljöer i jordbrukslandskapet, som till exempel åkerholmar, odlingsrösen, stenvmurar och alléer, omfattas av biotopskydd enligt miljöbalken (MB 7 kap 11§). Det innebär att de inte får tas bort eller skadas.
- Odlingslandskapet kring Högsby-Århult är värderat som klass 1 i bevarandeprogrammet "Odlingslandskapet i Kalmar län – Bevarandeprogram, Högsby kommun", framtaget av Länsstyrelsen Kalmar län.

Rekommendationer och förslag till skydd

- Ovan listade objekt, områden eller karaktärsdrag bör behållas, vårdas och tydliggöras.
- Kärnområdena är känsliga för förändringar och bör betraktas som kulturhistoriskt särskilt värdefulla bebyggelseområden enligt Plan- och bygglagen (PBL 8 kap 13 §). Fastighetsägare bör informeras om detta och vad det innebär. Områdena och deras byggnader får förändras, men inte förvanskas. Vid lovgivning och planläggning bör antikvarisk hänsyn tas, vilket kan motivera att särskilda antikvariska kunskapsunderlag upprättas.
- Det är önskvärt att planbestämmelser, d.v.s. detaljplan eller områdesbestämmelser, upprättas för alla kärnområden där bebyggelsens kulturhistoriska värden kan skyddas genom varsamhets- eller skyddsbestämmelser. I dessa bör en generell lovplikt införas för rivning, för åtgärder som avsevärt påverkar befintliga byggnaders yttre, samt för åtgärder avseende eventuella ekonomibygnader.
- Huvudområdets öppna odlingslandskap har kulturhistoriskt bevarandeintresse. Landskapsvårdande åtgärder (åkerbruk, betesdrift, skötsel av landskapselement) bör i främsta hand koncentreras till områden nära den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen, fornlämningar och andra kulturhistoriskt värdefulla landskapsobjekt, som stenmurar och rösen.
- Gamla vägar inom huvudområdet bör värnas vad gäller sträckning, bredd och detaljer som hör vägmiljön till. Grusvägar bör ej asfalteras eller ytterligare dras om.
- En dokumentation av Grönskåras bebyggelse är önskvärd.

Referenser

- Brunius, Jan & Olle Ferm, 1990, *Det medeltida Sverige, band 4 SMÅLAND: 2 Handbörd och Stranda*. Riksantikvarieämbetet.
- Ekholm, R, 1947, *Forna tiders näringsliv i Grönskåra*.
- Odlingslandskapet i Kalmar län – bevarandeprogram*. Högsby kommun. 1995, Länsstyrelsen Kalmar län.
- Pettersson, Evald, 2004, *Fagerhults socken från forntid till nutid*. Fagerhults hembygdsförening.
- www.lantmateriet.se, historiska kartor.
- www.raa.se/fornsok, Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister Fornsök.
- Kalmar läns museums topografiska arkiv.
- Kalmar läns museums bildarkiv.
- ## Faktaundersökning
- Sten Petersson, Hembygdsföreningen Isabogården.
- Carey Johansson, Grönskåra samhällsförening.

Bilder Grönskåra

Utmed vägen från Älghult har samhället en påtagligt agrar karaktär. Till vänster ses den mangårdsbyggnad som ännu ligger kvar på den gamla bytomten till bondbyn Grönskåra.

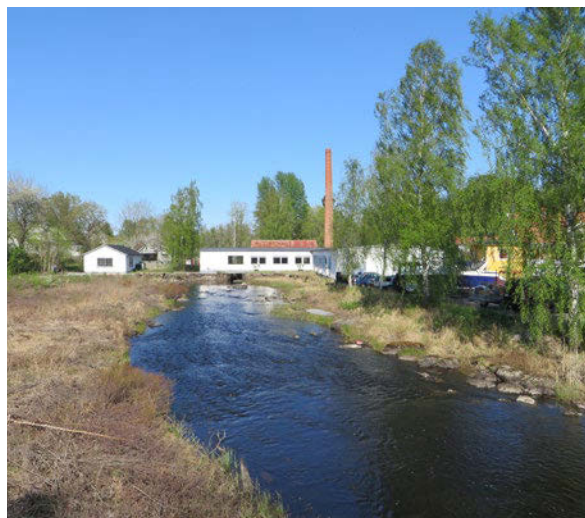
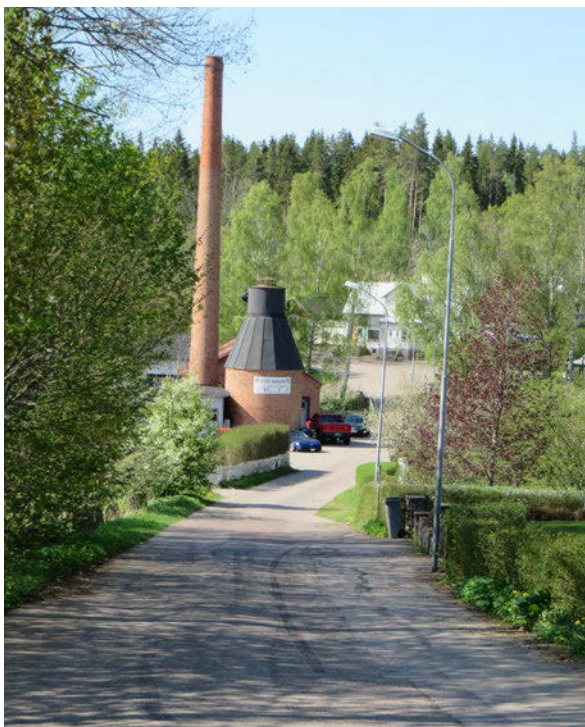
Utmed den gamla vägen mot Älghult, som går parallellt med den nya, ligger en utskiftad gård och flera bostadshus från tiden kring sekelskiftet 1900.

Den agrara bebyggelsen omges av relativt stora, öppna åkrar.

Intill vägkorsningen där vägen mellan Kalmar–Eksjö möter vägen mellan Högsby–Älghult återfinns en bebyggelsekoncentration med byggnader övervägande från tiden kring sekelskiftet 1900. Längst till vänster ses gamla postkontoret, i mitten f.d. apoteket och till höger den ena av de två gästgivaregårdar som turades om att ansvara för ortens gästgiververksamhet.

Intill Postbacken ligger en av ortens mer karaktärsskapande industrimiljöer med fabriksbyggnader från 1920- respektive 1940-talet. På platsen har det allt sedan sent 1600-tal funnits vattenkraftsdrivna verksamheter som kvarn, vadmalsstamp och färgeri, spinneri, splintfabrik och bobinfabrik. Idag används byggnaderna för bilförsäljning.

Grönskåra mekaniska verkstad (1942) intill Parkvägen är ännu en miljöskapande och välbevarad fabriksbyggnad på orten.

I området finns även flera andra byggnader som inrymt en industriell eller offentlig verksamhet. På bilden ses från vänster f.d. varmbadhuset (1935), bakom skymtar f.d. mejeriet (1930), mitt i bilden ses f.d. brandsstationen (ca 1940-tal) och till höger f.d. bobinfabriken (1946).

Efter andra, äldre industrier återfinns det idag endast lämningar i form av husgrunder. På bilderna ses resterna av Grönskåra tändsticksfabriks svavelkällare och grunden efter fabriksbyggnaden.

Den plats där järnvägens spårområdet, vändskiva och lastkaj tidigare låg är idag en större grönyta, delvis bebyggd med en tankstation och några radhus. I fonden ses några av husen utmed järnvägsgatan. I huset till höger fanns tidigare bageri och konditori. Strax utanför bild, till vänster låg ett cementgjuteri som var verksamt mellan 1935–1965.

I ett skogsområde i samhällets södra del återfinns pannhuset för ångmaskinen med tillhörande hög tegelskorsten från Grönskåra såg och hyvleri som var verksamt från 1920-talet fram till 1956. I området finns även grunden efter Grönskåra snickerifabrik som lade ned på 1960-talet.

Runt om i samhället finns spår efter järnvägsepoken. Grönskåra stationshus från 1913.

SJ:s lastbilsgarage intill det tidigare spårområdet.

Banvallen.

Järnvägsbron över Badebodaån.

Vattencisternen till ångloken.

I samhället finns det flera byggnader, idag privatbostäder, som ursprungligen haft en offentlig funktion. Logen Blända, uppförd 1912.

Affärs- och bostadshus vid Strandvägen, uppfört 1913.

Missionshus vid Strandvägen, uppfört 1922.

Doktor Fliers väg. Huset till vänster är uppfört 1850 och har inrymt poststation. I huset till höger har det funnits apotek.

Byggnad från 1960-talet vid Kronobergsvägen, ursprungligen inrymmande tandläkarmottagning och bibliotek.

Utanför Grönskåra, intill vägen mot Björkshult, anlades på 1930-talet en festplats med dansbana. Där hölls fester och en årligt återkommande karneval fram till 1960-talet. Inhägnaden och några plintar/grunder finns ännu kvar och anger något om platsens tidigare funktion.

Grönskåra kapell (1947) ligger invid Badebodaåns östra sida i samhällets västra del. Kapellet invigdes 1981 i en byggnad som uppförts som klubblokal för den socialdemokratiska ungdomsklubben i Grönskåra.

Några bostadshus utmed Parkvägen. Många av bostadshusen i samhället framstår ha uppförts på 1910–1940-talet.

I den gamla konsumaffärsbyggnaden från 1946 vid Parkvägen bedrivs ännu livsmedelshandel

Gården Isabogården är sedan 1970-talet hembygdsgård. Inom den sammanhållna gårdsmiljön finns en man-gårdsbyggnad, en enkelstuga i två våningar, från tidigt 1800-tal, en ladugård, en stenkällare och något uthus. I sen tid har även en samlingslokal och en såg uppförts inom miljön.

Byvägen mot Grönskåra går parallellt med Badebodaån. Vägen kantas delvis av trögärdesgårdar, vilket bidrar till att ge den asfalterade vägen en traditionell karaktär. Intill vägen ligger två utskiftade gårdar, mangårdsbyggnad (1928).

På den gamla bytomten ligger ännu två gårdsmiljöer med mangårdsbyggnader och magasin/uthus bevarade. Den ena mangårdsbyggnaden är en salsbyggnad, sannolikt från sent 1800-tal och den andra en partstuga från tidigt 1800-tal. Ladugårdarnarna är dessvärre rivna, vilket förtar en del av förstäelsen av miljön.

Utmed byvägen mot norr ligger en efter laga skifte utskiftad gård. Inom den samlade gårdsmiljön återfinns två generationers mangårdsbyggnader från 1860 respektive 1925, ladugård från 1950-talet och flera uthus samt källare. Gården omges av ett öppet jordbrukslandskap.

Utmed den grusade byvägen genom byns norra del återfinns flera mindre bostadshus och lämningar efter tidigare torp- miljöer.

Ett variationsrikt, svagt kuperat landskap omger byn.